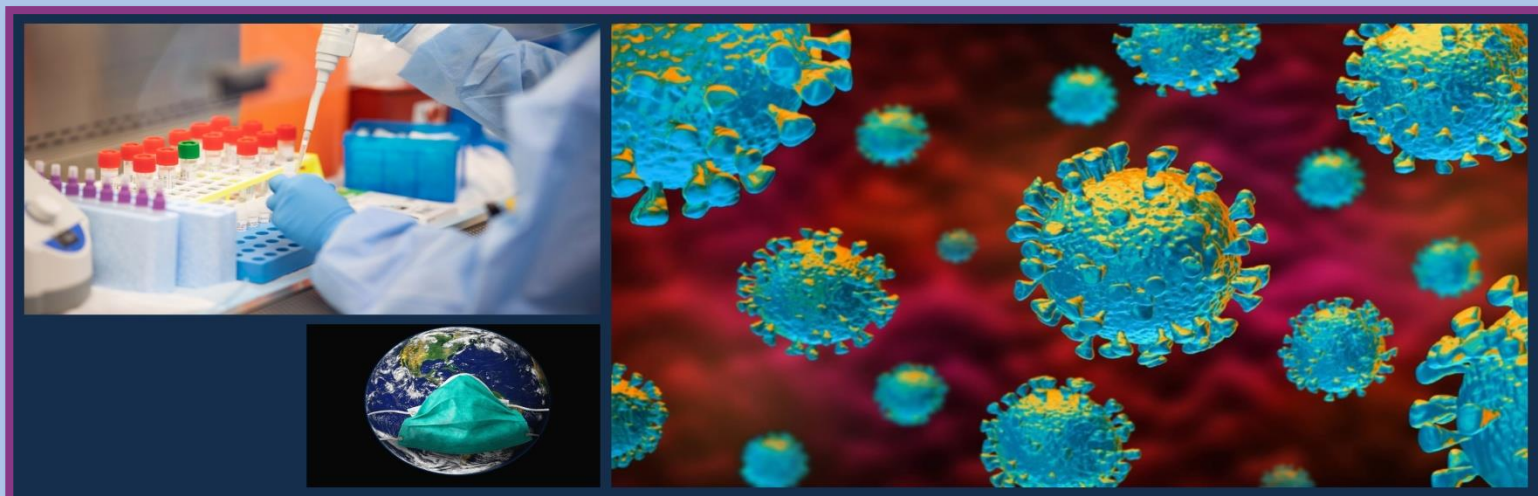

Svetski dan zdravlja

Pandemija Koronavirus bolesti 2019 (Coronavirus disease, COVID-19)

Svetski dan zdravlja obeležava se **7. aprila** svake godine pod pokroviteljstvom Svetske zdravstvene organizacije sa ciljem da se skrene pažnja svetske javnosti na najznačajnije probleme u vezi sa zdravljem ljudi na globalnom nivou. Danas, tri meseca nakon prvog upozorenja na pojavu grupe slučajeva teške upale pluća nepoznatog uzroka u Vuhanu u Kini, svet kakav znamo se menja brzo i dramatično, utičući na milione ljudskih života. Epidemija **Koronavirus bolesti 2019 (Coronavirus disease, COVID-19)** u regiji zapadnog Pacifika sada je dobila svetske razmere, dovodeći u velika iskušenja zdravstvene sisteme širom sveta i ugrožavajući ljudske živote bez presedana.

Epidemiološka situacija COVID-19 do 07.04.2020. godine u 15h

Globalno	1.316.988	74.066	209
Srbija	2.447	61	
	<i>potvrđenih slučajeva</i>	<i>smrtnih ishoda</i>	<i>država, regija, teritorija</i>

Humani koronavirusi su prvi put identifikovani sredinom 60-ih godina prošlog veka. Klasifikovani su u okviru **familije Coronaviridae** i naziv su dobili prema glikoproteinskim nastavcima raspoređenim u obliku krune na površini omotača, koji podsećaju i na sunčevu koronu. Genetski materijal im se sastoji od ribonukleinske kiseline (RNK) veličine 27 do 34 kb, što predstavlja najveći genom medju svim RNK virusima. Podeljeni su u 4 glavne podgrupe: alfa, beta, gama i delta. Prema vrsti oboljenja koje izazivaju dele se u dve glavne grupe: **obični humani koronavirusi** i **ostali humani koronavirusi**.

OBIČNI HUMANI KORONAVIRUSI

Najzastupljeniji tipovi su **229E** (alfa coronavirus), **NL63** (alfa coronavirus), **OC43** (beta coronavirus), **HKU1** (beta coronavirus). Infekcija ovim virusima je najčešća u jesen i zimu, mada se može javiti u bilo koje doba godine.

Prenose se sa inficirane osobe na druge osobe putem:

- vazduha - kašljanjem i kihanjem
- bliskim kontaktom, kao što su dodir i rukovanje
- dodirivanjem površina i predmeta sa virusom, a zatim usta, nosa i oči pre pranja ruku

Simptomi infekcije običnim humanim koronavirusom:

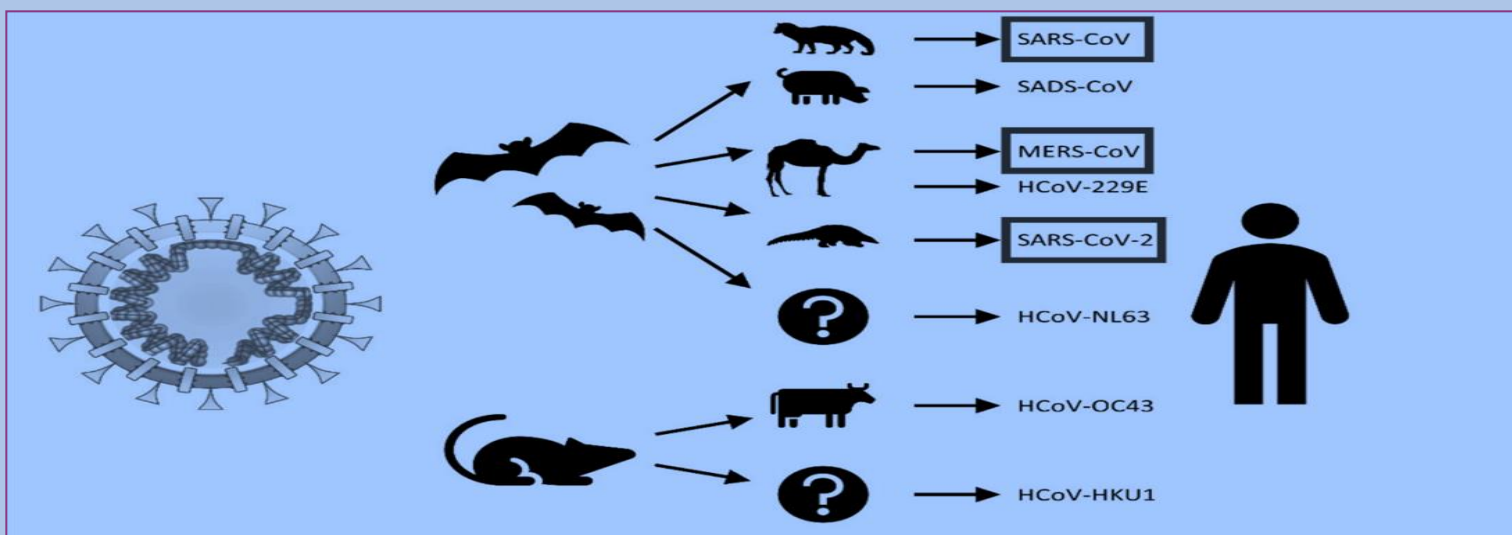
Sekrecija iz nosa, bol u grlu, glavobolja, groznica, kašalj i opšti osećaj slabosti. Obični humani koronavirusi najčešće uzrokuju **blagu do srednje izraženu bolest gornjeg respiratornog trakta, poput obične prehlade**. Većina ljudi se ovim virusom inficira jednom ili više puta tokom života. U retkim slučajevima mogu izazvati bolest donjeg dela respiratornog trakta, kao što je pneumonia ili bronhitis, kod ljudi sa kardiovaskularnim bolestima, oslabljenim imunim sistemom, kod dece i starih osoba.

Terapija infekcije običnim humanim koronavirusom:

Ne postoji vakcina ni posebna terapija, najveći **broj obolelih se oporavlja bez ikakve terapije**. Ipak, kako bi se olakšali simptomi mogu se primeniti: lekovi za snižavanje temperature i smanjenje bola, ovlaživači vazduha ili tople kupke za smanjenje bola u grlu i kašlja, uzimanje dosta tečnosti, ostajanje kod kuće i mirovanje.

OSTALI HUMANI KORONAVIRUSI

Svi koronavirusi koji izazivaju bolesti ljudi imaju **poreklo od životinja – slepih miševa ili glodara**. Prethodne epidemije betakoronavirusa bile su uslovljene direktnim kontaktom sa drugim životinjama - **sekundarnim rezervoarima infekcije**, kao što su **civet mačke** (SARS), **kamile** (MERS) i najverovatnije **pangolini** (COVID-19). Koronavirusi koji inficiraju životinje evoluiraju u domaćinu, menjaju svoje karakteristike i faktore virulencije, zatim inficiraju humanu populaciju i postaju tzv. **novi koronavirusi**.

U grupu ostalih humanih koronavirusa spadaju:

- **MERS-CoV** (betakoronavirus koji uzrokuje Bliskoistočni respiratorni sindrom (Middle East Respiratory Syndrome))
- **SARS-CoV** (betakoronavirus koji uzrokuje teški akutni respiratorni sindrom (Severe Acute Respiratory Syndrome))
- **SARS-CoV-2** (novi koronavirus koji uzrokuje koronavirus bolest 2019 ili COVID-19)

Koronavirus bolest 2019 (Coronavirus disease 2019, COVID-19)

COVID-19 je virusna respiratorna infekcija izazvana novim koronavirusom SARS-CoV-2. Svetska zdravstvena organizacija (SZO) je registrovala informacije o izbijanju **epidemije upale pluća nepoznatog porekla u gradu Vuhanu u Kini 31. decembra 2019. godine, a javnozdravstvena pretnja od međunarodnog značaja** (Public Health Emergency of International Concern) proglašena je **30. januara 2020. godine. Pandemija je proglašena 11. marta 2020. godine** u trenutku kada je identifikovano više od 118.000 slučajeva ove bolesti sa 4.291 smrtnih ishoda u 114 država sveta.

Kineske institucije su identifikovale novi koronavirus 7. januara 2020. godine koji je privremeno nazvan 2019-nCoV, da bi **11. februara** bolest dobila naziv **Coronavirus disease 2019 (COVID-19) ili Koronavirus bolest 2019.**

Način prenošenja:

Sa inficirane osobe na druge osobe putem:

- vazduha – kapljično (kašljanjem i kihanjem) na maloj udaljenosti
- bliskim kontaktom, kao što su dodir i rukovanje
- dodirivanjem površina i predmeta sa virusom, a zatim usta, nosa i očiju pre pranja ruku
- moguć je prenos vazduhom, nekapljično ili drugim putevima koji još uvek nisu poznati

Simptomi:

Kao i mnoge druge respiratorne bolesti, simptomi COVID-19 bolesti izazvane koronavirusom SARS-CoV-2, mogu mnogo varirati među obolelima. **Većina potvrđenih slučajeva ima blage simptome, slične prehladi ili blažem obliku pneumonije, sa povišenom telesnom temperaturom (> 38°C), suvim neproduktivnim kašljem i otežanim disanjem.** Oko 14% potvrđenih slučajeva ima težak oblik pneumonije i probleme sa disanjem, 5% pacijenata razvija respiratorni sindrom, septični šok i/ili multiorganski sindrom koji potencijalno rezultuju smrtnim ishodom. **Manje od 1% zdrave populacije** umire od COVID-19 bolesti. Prema podacima iz aktuelnih studija najveći broj umrlih imao je udruženu i kardiovaskularnu bolest (10%), dijabetes (7%), hroničnu respiratornu bolest, hipertenziju ili kancer (6%).

Dijagnostika:

Uzorci iz **nazofarinksa** (eventualno orofarinksa ili nosa) uzeti tehnikom brisa i iz donjih partija respiratornog trakta (sputum, bronhoalveolarna lavaža) predstavljaju validne uzorke za testiranje prisustva SARS-CoV-2. Testiranje se vrši molekularnom metodom – reakcija lančane polimeraze reverznom transkripcijom u realnom vremenu (Real-time Polymerase Chain Reaction, **RT-PCR**), kvalitativnim određivanjem prisustva nukleinske kiseline virusa, u referentnim i posebno ovlašćenim laboratorijama za virusološku dijagnostiku.

Terapija:

Trenutno ne postoji specifična vakcina ni specifična terapija za COVID-19. U toku su mnoge kliničke studije koje evaluiraju potencijalne terapijske protokole (antimalarici, antivirusni lekovi primenjeni u terapiji SARS-a, monoklonska antitela itd.).

Prevenција:

Najbolji način prevencije pojave bolesti je **izbegavanje izloženosti virusu**, saznanjem o načinu prenošenja virusa i adekvatnim merama zaštite.

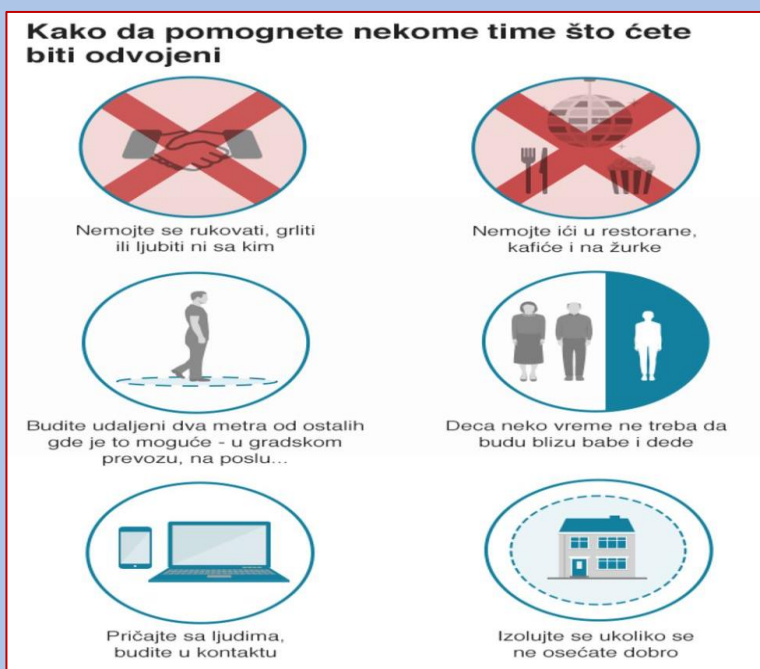
Prevenција virusnih respiratornih infekcija

Zaštitite sebe od infekcije

- * perite ruke često, sapunom i vodom najmanje 20 sekundi
- * izbegavajte dodirivanje očiju, nosa i usta neopranim rukama
- * izbegavajte bliske kontakte sa osobama koje su bolesne

Zaštitite druge kada ste bolesni

- * ostanite kod kuće, izbegavajte bliske kontakte
- * pokrijte usta i nos kada kašljete ili kijate
- * čistite i dezinfikujte predmete i površine

Reference

- <http://www.who.int>
- <http://www.batut.org.rs>
- <https://covid19.rs/>
- <http://www.cdc.gov>
- <http://www.the-scientist.com>

